

## ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ІЗРАЇЛЮ ЯК ЗРАЗОК ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

*Концева М.В., магістрант (гр. ХН-71мн, ХТФ КПП ім. Ігоря Сікорського);  
Полукаров Ю.О., к.т.н., доц. (каф. ОППЦБ КПП ім. Ігоря Сікорського)*

**Вступ.** Вивчення міжнародного досвіду інфраструктур інституту цивільної оборони має в наш час важливе значення в питанні впровадження (адаптації до життя в умовах АТО) і розвитку ефективної системи цивільної оборони в Україні. Зосереджуючи увагу на питанні розвитку інфраструктур цивільної оборони прикордонних населених пунктів, а також території на сході України в концептуальному і стратегічному плані, напевно, серйозних і всеосяжних прикладних робіт з розвитку інституту цивільної оборони тилу України не проводиться. На досить слабких основах поставлене і не систематизоване також питання підготовки населення до самооборони в цілому.

Антитерористична операція, що почалася у квітні 2014 року на території Донецької та Луганської областей ще раз показала, що наша країна знаходиться в нестабільному військово-політичному становищі, тому в контексті питань цивільної оборони України необхідно розрахувати всі можливі та неможливі сценарії воєнних загроз. Пріоритетне значення потрібно надати зміцненню концептуальних основ інституту цивільної оборони та розробці адекватної стратегії відповідно до нових регіональних загроз у двох областях, що дасть можливість впровадити ефективну систему та інфраструктури цивільної оборони, розробити механізми підвищення рівня підготовки суспільства до самооборони.

**Аналіз системи цивільного захисту Ізраїлю.** У серпні 2012 року міністр у справах цивільної оборони Ізраїлю Матан Вільнаї зробив заяву, в якій зазначив, що в разі війни з Іраном кількість жертв серед військового та цивільного населення Ізраїлю не перевищить 500 осіб, а сама війна триватиме не більше місяця. І це зважаючи на те, що воювати доведеться не тільки з Іраном, а, як мінімум, з коаліцією Іран-«Хезболла»-ХАМАС.

За межами Ізраїлю заяву Вільнаї було сприйнято скептично. І якщо противники єврейської держави на міжнародній арені традиційно стверджують, що Ізраїль не витримає їх удару, а свої поразки в війнах і сутичках з ЦАГАЛ святкують як перемоги, то причиною скепсису інших була звичайна необізнаність у справах ізраїльського тилу. Ізраїль не приховує, але і не афішує заходи безпеки, які застосовуються в країні. Для України такий досвід є дуже корисним, тому виникає необхідність більш повного вивчення особливостей системи заходів цивільного захисту в державі Ізраїль.

Військове управління, що займається захистом цивільного населення Ізраїлю, має назву «Командування тилом». Штаб командування складається з шести основних підрозділів: оперативний департамент, департамент засобів захисту, департамент роботи з населенням, департамент інфраструктури та

розгортання, департамент комунікації та оповіщення, бюджетний департамент. Територіально «Командування тилом» розділене на 6 округів: Центральний, Дан, Північний, Хайфський, Єрусалимський, Південний. Крім того, в підпорядкуванні даного відомства знаходяться шпиталі, поліклініки, частини транспортної підтримки, пошуково-рятувальні та інші батальйони, необхідні для забезпечення безпеки населення.

З моменту свого створення «Командування тилом» жодного разу не розвертало повномасштабну діяльність на території всього Ізраїлю. Всі військові конфлікти, в яких могло постраждати мирне населення, були локальними і торкалися півночі країни (зону обстрілу ліванською терористичною організацією «Хезболла») і півдня (зону обстрілу палестинською військово-терористичною організацією ХАМАС), а також західний берег річки Йордан під час інтифади. Основними загрозами для цивільного населення Ізраїлю є бомбардування ракетами «Касам» і «Град» з боку Сектора Гази і Південного Лівану, а також можливість теракту всередині країни. На захист від цих загроз, які неодноразово втілювалися в життя, а також на попередження хімічного ураження в разі застосування відповідної зброї, і спрямована діяльність «Командування тилом».

Це військове керівництво, як і інші військові відомства, проводить регулярні навчання, де особлива увага приділяється відпрацюванню сценаріїв застосування проти Ізраїлю не дозволених конвенцією видів озброєння, нападу на Ізраїль одночасно з півночі і півдня, обстрілу ізраїльської території ракетами типу «Шахаб» і «Фаджар» та інших подібних критичних ситуацій. На жаль, відпрацювання локального удару по Ізраїлю з боку Сектора Гази або Південного Лівану частіше відбувається на практиці, ніж під час навчань.

Основні навчальні прийоми:

- перевірка роботи сирени «цева адом» (івр. - «червоне світло»), що сигналізує про ракетну атаку;
- оповіщення громадян Ізраїлю про початок конфлікту по смс;
- інсценування масової евакуації населення;
- перевірка готовності аварійно-рятувальних служб і лікарів до можливого конфлікту;
- відпрацювання дій в костюмах хімічного захисту.

Безпека громадян Ізраїлю забезпечується не тільки оперативною діяльністю «Командування тилом». Малу кількість жертв серед населення забезпечує, перш за все, ізраїльський спосіб життя, в якому велика роль приділяється безпеці.

«Хедер бітахон» (івр. - «безпечна кімната») - укріплена кімната, яка знаходиться в захисному стовпі, що проходить через весь квартирний стояк. Практично всі ізраїльські багатоквартирні будинки, побудовані після війни в Перській затоці, обладнані «хедер бітахон». Зовні вони виглядають як звичайна кімната, і видають себе тільки маленьким вікном і масивними дверима. Дане приміщення ізраїльтяни зазвичай обладнують як кабінет, гостьову, спальню або дитячу. Мало хто організовує його схоже на стандартне бомбосховище.

Будь-який ізраїльський будинок також зазвичай обладнаний бомбосховищем («міклатом»), розташованим в підвалі. Але перевагою «хедер бітахон» є можливість сховатися там, вклавшись в розрахунковий час між звуком сирени «цева адом» і розривом ракети. У прикордонних з Ліваном або Сектором Гази районах розрахунковий час може обмежуватися 15-ма секундами (наприклад, в місті Сдерот). А в так званому «поясі Гази» (прилеглих до Сектору Гази дрібних селищах) час між включенням сирени і падінням ракети складає всього 8 секунд. За цей час не кожен зможе спуститися по сходах в «міклат», не кажучи вже про людей з обмеженими фізичними можливостями, які точно не зможуть вчасно це зробити. Але навіть в районах, де розрахунковий час складає більше хвилини, «хедер бітахон» більш зручний для захисту населення, ніж бомбосховище в підвалі.

При цьому «міклати» є в кожному ізраїльському будинку і в більшості громадських будівель країни, а якість автономних комунікацій в ізраїльському «міклаті» вища, ніж в будь-якому цивільному бомбосховищі в будь-якій країні світу.

Яма безпеки - засіб зменшення небезпеки, викликаной розривом бомб, замаскованих під сумки або коробки. Суть цього прийому полягає в тому, що якщо раптом людина знаходить підозрілий предмет, то одразу ж повинна покласти його у вириту яму або металеву бочку, що дозволить знизити силу ураження у разі розриву вибухівки. В даний час цей прийом забезпечення безпеки практично не використовується, але в деяких місцях Ізраїлю ще можна побачити подібні ями.

Одна з директив «Командування тилом» говорить: кожен громадянин Ізраїлю зобов'язаний мати свій власний протигаз на випадок хімічної атаки. Є ізраїльтяни, які підходять до питань хімічного захисту з особливим завзяттям і хочуть отримати протигази не тільки для членів сім'ї, а й для домашніх тварин. Протигаз для тварин нагадує зовні засіб захисту для немовлят і являє собою спеціальний контейнер з системою фільтрації та вентиляції.

Охоронці ізраїльських супермаркетів і торгових центрів наділені більшими повноваженнями у порівнянні з їхніми колегами з інших країн. Вони мають право оглядати людей, що входять в приміщення. У переважній більшості випадків здійснюється огляд сумок і з'ясування їх вмісту у разі необхідності. В окремих випадках вони можуть оглянути одяг відвідувача і задати йому додаткові питання. При чому більшість ізраїльських охоронців мають знання в області психології (перш за все щодо мови тіла і жестів) і етнічних особливостей в зовнішності і поведінці, що дозволяє зрозуміти чи нервuje людина, чи бреше, і чи схильна до скоєння теракту.

**Висновок.** Високий рівень потенційної небезпеки зробив Ізраїль однією з найбезпечніших країн світу. Підготовка сил і засобів цивільного захисту для дії під час надзвичайних ситуацій – необхідна умова безпеки населення. Україні варто працювати над покращенням системи засобів цивільного захисту і Ізраїль в цьому сенсі є гідним прикладом.